

Bidden

Thema: De Bergrede
Mattheüs 6:5-15

a. Niet bidden als de geveinsden (Matth. 6: 5-8)

UITLEG VAN DE TEKST

Vorige week hebben we een begin gemaakt met de behandeling van de Bergrede. Mattheüs vertelt dat de Heere Jezus met Zijn hoorders een groot aantal onderwerpen bespreekt. Zo spreekt Hij over het geven van aalmoezen (Matth. 6: 1-4) en het vasten (Matth. 6: 16-19). In dit gedeelte spreekt Hij over het gebed. 'En wanneer gij bidt...' (vers 5). Het woord in de grondtekst betekent letterlijk 'een verzoek of een wens aan iemand voorleggen'. Het veronderstelt dus een adres. Dat is buitengewoon belangrijk. Hoe logisch het ook lijkt, maar toch ontmoet je mensen die blijkbaar niet goed beseffen dat het gebed een adres heeft. Dat lijkt hier ook het geval te zijn. 'Wees niet gelijk de geveinsden', zegt de Heere Jezus. Er staat 'hypocrieten': huichelaars of toneelspelers. Een hypocriet is onbetrouwbaar. Het is iemand die bijvoorbeeld doet alsof hij aan jouw kant staat, maar ondertussen tegen je is. Hier zijn het mensen die doen alsof ze ernstig in gesprek gaan met God, maar in werkelijkheid is hun bidden een boodschap naar andere mensen. Ze gaan ergens staan waar ze gezien worden en hun doel is niet dat ze hun wens bij de Heere brengen, maar dat hun omgeving hen ziet. Daarom zijn ze hypocriet. Ze lijken het ene te bedoelen, maar ze bedoelen iets anders. Je ziet ze staan in de synagoge (vergadering of vergaderruimte) of op de hoek van een straat (waar veel mensen voorbijgaan), zegt de Heere Jezus. Niet alleen bedriegen ze daarmee mensen. Dat is al erg genoeg. Je veronderstelt dat je een mens ontmoet die ernstig de Heere zoekt, maar het is een leugen.

Ergers nog is dat de Heere hierbij gebruikt wordt. Hij is hier niet het doel, maar het middel. Dit doet tekort aan de heiligheid van de Heere. Het is in ieder geval niet werkelijk bidden. 'Zo moet u niet zijn', zegt de Heere Jezus. Overigens, zegt Hij, hun loon hebben ze al ontvangen. De mensen hebben hen gezien en dat was hun doel. De inhoud van hun gebed en de wens die ze misschien aan God voor hebben gelegd was voor hen uiteindelijk niet belangrijk en dat 'loon' zullen ze dan ook niet ontvangen.

Als u bidt (vers 6), moet u in uw binnenkamer gaan. Letterlijk staat er 'voorraadkamer' of 'geheime kamer'. De Heere Jezus doelt op een plaats waar je de rust en de eenzaamheid vindt om heel direct en heel persoonlijk tot God te gaan. Het is een plaats waar je niet wordt afgeleid, maar waar je werkelijke omgang met de Heere kunt beoefenen. 'Sluit de deur', zegt de Heere Jezus. Laat het echt gaan om u en de Heere. Dan is er vertrouwelijke omgang. Dat blijkt ook wel als de Heere Jezus God aanduidt als 'uw Vader'. Het adres is bij dit bidden duidelijk. Hier valt de omgeving helemaal weg. Hier wordt de Vader echt gezocht. Gezocht? Ja, want Hij is in het verborgene. We zien Hem niet. We 'zoeken' Hem werkelijk. We roepen Hem dan aan bij Zijn Naam. We zoeken 'contact'. Hier wordt bidden werkelijk een ontmoeting tussen een klein mens en een grote God. Uit wat de Heere Jezus zegt, blijkt dat God de Vader Zich dan ook laat vinden. Hoewel Hij in het verborgen is, is Hij daar te vinden. Hij zal het u 'vergeven' in het openbaar (Gr. phaneros wat letterlijk 'zichtbaar' betekent), zegt de Heere Jezus. Wie zo met de Heere omgaat, ontvangt loon, zodat andere mensen dat zullen opmerken. Op dat gebed volgt verhoring.

Er volgen nog meer aanwijzingen voor het bidden (vers 7). Gebruikt geen omhaal van ijdele woorden (Gr. Battologeoo, wat stotteren kan betekenen, maar vooral wordt gebruikt om voortdurend herhalen van woorden weer te geven). 'Dat doen de heidenen', zegt de Heere Jezus. Hij doelt op de eindeloze herhaling. Wij kennen dat wel in bijvoorbeeld de mantra's van de Hare Krishna's of andere (vooral) Hindoeïstische groepen. Hier wordt een valkuil aangeduid die ook voor christenen reëel is. Soms gebruiken mensen wel veel woorden of wordt er bijna 'gepreek' tegen God. Soms krijg je het gevoel dat mensen de woorden in het gebed niet zozeer richten tot God, maar tot de mensen die het gebed meebidden. In het Oude Testament betekent het woord 'ijdel' zoiets als leeg, een zuchtje. Het betekent niets. We moeten geen lege woorden tot God uitspreken. Ze moeten gevuld zijn met concrete wensen of aanbedding en gesproken worden vanuit verlangen. Verhoring hangt niet af van de veelheid van woorden. Ook niet van de schoonheid van woorden. Zelfs niet van de intentie achter de woorden. Uiteindelijk hangt verhoring af van de grond onder het gebed. Voor een christen is dat de Heere Jezus. God verhoort ons echt alleen 'om Jezus wil'. Er is ook geen reden om zoveel woorden te gebruiken (vers 8). De Vader in de hemel kent u. Hij kent ook uw omstandigheden. Hij weet wat u nodig hebt voor u Hem één woord gebeden hebt. Het is belangrijk om de Ander tot Wie we bidden ook echt ernstig te nemen. Het is de Heere. Hij weet alle dingen. Hij kent mijn hart, weet wat er in mij leeft aan angsten, zorgen, moeiten, verdriet. Hij weet mijn zitten en mijn staan (Ps. 139: 1 ber).

TER OVERWEGING

Het is belangrijk om met de kinderen te spreken over wat bidden nu is. Het is de aandacht van God vragen. Het betekent dat we voor Zijn troon gaan staan en aan Hem vragen om ons aan te zien. Bidden is een ernstige zaak die onze aandacht en concentratie vraagt. Het vraagt dat we weten wat we doen en bewust tot de Heere gaan.

Bidden is ook genade. Dat ik mag geloven dat de Heere mij, een zondig mens, horen wil, rust op het werk van de Heere Jezus. God verhoort ons niet vanwege onze mooie woorden. Zelfs niet vanwege ons berouw of onze oprechtheid (al zijn deze heel belangrijk). Hij hoort ons om Jezus' wil. Dat is het fundament onder ons gebed.

Deze wetenschap moet mij er toe brengen dat ik niet 'geveinsd' bid. Mijn bidden is er niet om andere mensen te plezieren. Ook niet om indruk te maken op andere mensen. Het is 'zoeken naar contact' met de Heere. Het kan betekenen dat ik met Hem worstel. Het kan betekenen dat ik Hem dank. In ieder geval is het helemaal op Hem gericht. Dat is bidden.

b. Hoe te bidden (Matth. 6: 9-15)

UITLEG VAN DE TEKST

In Zijn onderwijs is de Heere Jezus ook concreet. Hij zegt niet alleen hoe het niet moet, maar geeft aanwijzingen hoe het dan wel moet (vers 9). Sterker nog, de Heere Jezus spreekt in de gebiedende wijs. Zo zult u bidden. Dan volgt het 'Onze Vader'. Het woord 'onze' veronderstelt dat dit gebed met meerdere deelnemers wordt gebeden. Vaak is dat ook zo. Tegelijk moeten we toch, ook wanneer we alleen zijn, 'onze' blijven zeggen. We bidden dit gebed immers met de Heere Jezus mee. Het is Zijn en daarin en daardoor ook mijn (en samen onze) Vader. De Heidelbergse Catechismus (zondag 46) leert ons dat deze aanspraak mij ook direct stelt in de positie van het kind wat opziet naar vader en aan hem een verzoek doet. Het stelt me op de juiste, ootmoedige plaats. Hier is het de Zoon Die ons leert om Zijn Vader ook aan te spreken met 'onze' Vader. Dat heeft ons veel te zeggen. Van God uit wordt dus die opening geboden. Dat mag onze schroom wegnemen. Hier grijpen we niet te hoog. We zeggen het de Heere Jezus na.

'Uw Naam worde geheiligd.' De inzet van het gebed is op de Heere gericht. Niet allereerst mijn zaken komen aan de orde, maar die van de Heere. De Heidelbergse Catechismus (zondag 47) verbindt deze bede ook aan het kennen van deze Naam. Geef dat ik U meer en meer leer kennen en dat Uw Naam een grotere plaats krijgt in mijn leven. Het gebed is dat Zijn Naam de eer zal ontvangen die Hem toekomt. Dat Zijn Naam niet gelasterd zal worden.

'Uw koninkrijk kome' (vers 9). In het wereldbeeld van het Nieuwe Testament was de aarde een door de duivel veroverd gebied. Met de komst van de Heere Jezus zet echter het Koninkrijk van God voet op aarde. Hij begint met de herovering. Hier bidt het kind tot de Vader dat dit verder zal gaan en dat het Koninkrijk van God zich doorzetten zal. Niet in de laatste plaats in ons eigen leven. Het Koninkrijk krijgt gestalte wanneer ik aan de Heere van dat Koninkrijk gehoorzaam ben (zie zondag 48 van de Heidelbergse Catechismus).

'Uw wil geschiede.' Deze bede ligt in het verlengde van de vorige. De nadruk ligt op gehoorzaamheid (zie ook de Heidelbergse Catechismus). Het gebed bedoelt dat, evenals in de hemel de engelen als gediensstige geesten doen wat God wil, dit ook op aarde zal gebeuren. Het gaat dus niet allereerst over de 'raad van God', al is deze op de achtergrond wel aanwezig. Het gebed is dat ik mijn eigen wil verzaak en dat ik Gods wil, die ik kennen mag uit Zijn geboden, zal doen (zie zondag 49 van de Heidelbergse Catechismus).

Na de gebeden waarin het gaat om God en Zijn eer, volgen nu de gebeden die onszelf betreffen (vers 11). 'Geef ons heden ons dagelijks brood.' Dit gebed toont de diepe afhankelijkheid waarin de gelovige tot God staat. Ook wanneer de voorraadkast goed gevuld is, ontvangen we ons dagelijks brood als uit Zijn hand. Israël heeft in de woestijn ervaren dat ze telkens manna kregen voor elke dag (m.u.v. de dag voor de sabbat). De Heidelbergse Catechismus trekt de lijn door naar de zegen van God op ons werk (zondag 50). Mijn zaaien in het voorjaar geeft alleen oogst wanneer het gezegend wordt door de Heere. Verwachtingsvol kijkt het kind naar Vader en houdt de hand op.

De tweede bede voor onszelf is die om vergeving (vers 12). 'Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.' (Schulden is het Grieks opheilema, wat betekent: datgene wat je wettig verschuldigd bent.) Deze bede is zeer belangrijk voor de Heere Jezus, want deze wordt nader toegelicht in vers 14 en 15. Daar zegt de Heere Jezus dat vergeving van de schuld van onze naaste ook zal leiden tot vergeving door God de Vader van uw eigen zonden. Wanneer wij echter niet vergevingsgezind zijn, zal ook de Vader ons onze misdaden (Gr. paraptoma wat overtreding betekent) niet vergeven. We moeten hier twee dingen onderscheiden. Ten eerste dat de Heere van ons vraagt dat we vergevingsgezind zijn. Wie zelf vergeving wil hebben, moet ook bereid zijn om te vergeven. Hoeveel mensen lopen geestelijk niet vast, wanneer ze God smeken om vergeving, terwijl ze in hun leven onverzoenlijk staan tegenover hun naaste. Wanneer wij een beroep doen op de barmhartigheid van God, mag ook worden gevraagd dat we zelf barmhartigheid betrachten. Tegelijk moeten we vasthouden aan het gegeven dat onze zonden (zie zondag 51 van de Heidelbergse Catechismus) ons worden vergeven om het bloed van Christus' wil. De Heere Jezus zegt niet dat mijn vergevingsgezindheid de grond is voor vergeving bij de Heere. Hij zegt wel dat wanneer ik zelf niet tot vergeving bereid ben, dit een blokkade vormt voor vergeving door de Vader.

'En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze' (vers 13). Dit gebed veronderstelt niet dat God mij in verzoeking zou willen brengen. Nee, we horen hier het kind in afhankelijkheid bidden om leiding. Het is alsof wordt gezegd: 'Laat mij niet

mijn eigen weg gaan, maar leidt Gij mij.' Het kind kent zichzelf als vatbaar voor de verleidingen van de duivel, de wereld en het eigen vlees (Heidelbergse Catechismus, zondag 52, vraag en antw. 127). Het strekt de hand uit naar boven om bewaaring. Zoals een blinde vraagt aan iemand die kan zien om hem veilig naar de overkant te brengen.

Het gebed eindigt met een lofprijzing (vers 13b): 'Want van U is het Koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, in der eeuwigheid.' Enerzijds wordt de Heere geprezen. Dit is de volle waarheid. Al lijkt het of de duivel de overhand heeft. Al zien mijn ogen het vele kwaad buiten maar ook in mij. Maar het Koninkrijk, de kracht en de heerlijkheid behoren aan God. Dat belijden we dwars tegen alles in. Tegelijk is het ook een pleitgrond. Alsof het kind zegt: 'Vader, schenk deze dingen, want dat kunt U toch? U hebt toch de kracht? U bent toch de Koning van de hemel en de aarde? U hebt de wil en het vermogen, zegt de Heidelbergse Catechismus (zondag 52, vraag en antw. 128).

Het gebed besluit met het woordje 'amen'. Ik ken geen betere uitleg van dit woord dan die de Heidelbergse Catechismus geeft. 'Amen wil zeggen: Het zal waar en zeker zijn. Want mijn gebed is veel zekerder van God verhoord, dan ik in mijn hart gevoel dat ik zulks van Hem begeer' (zondag 52, vraag en antw. 129). Amen is een uiting van geloof. Zoals bidden dat ook is. Strikt genomen is ongelovig bidden onmogelijk. Natuurlijk zit er nog veel ongelof in de mens die bidt. Tegelijk, wie als kind de bevende hand uitsteekt naar Vader, mag die niet veel verwachten? Als iemand voelt dat hij of zij nog zo veel ongelof in zich heeft, mogen we de woorden van Rom. 8: 32 meegeven: 'Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken?' Alle dingen, dus ook het geloof om zo te bidden.

TER OVERWEGING

Het lijkt beter om niet alle onderdelen van het 'onze Vader' in één keer te behandelen. Misschien is het goed om vooral over het gebed op zich te spreken en dat te illustreren a.d.h.v. enkele bedden uit dit gebed.

GELOOFSLEER

Heidelbergse Catechismus, zondag 45-52.

